

CZU 81'373.611

ABREVIERILE ÎN LIMBAJUL ACTUAL

Galina DRUȚA, studentă, Facultatea de Litere
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău
Conducător științific: **Larisa GURĂU**, dr., conf. univ.

Abstract: *This is a synthesis article. The main topic touched upon the abbreviations from all fields, the place and the role of abbreviations in linguistics. The purpose of the article is to highlight the importance of this field for linguists. We used different methods to analyze a selected material in linguistics and current research areas, principles and techniques are discussed. As a goal I proposed to include this topic for a deeper understanding, i also exposed the challenges and eventual perspective of the abbreviations in morden linguistics.*

Keywords: *abbreviations, linguistics, knowledge, principle of linguistics, paradigm.*

După cum au constatat specialiștii din domeniul lingvistic, dinamica actelor de comunicare a crescut atât de mult, încât a fost necesar ca și structurile limbii să se adapteze la acest ritm. O soluție eficientă a constat în a recurge la abrevieri. Astăzi aproape că nu mai există domeniu de activitate în care să nu se aplice acest procedeu.

Formarea prin abreviere a unităților lexicale noi este un procedeu foarte activ, ponderea abrevierilor în lexicul contemporan fiind, după cum menționează unii cercetători, în continuă creștere. În acest sens, în studiile de lexicologie și derivatologie se afirmă că abrevierile și-au găsit locul potrivit în vocabular, alături de alte unități nominative, iar comportamentul lor flexionar și derivațional impune califi-

carea lor drept cuvinte propriu-zise. Se încearcă, în același timp, cercetarea acestor unități dintr-o perspectivă deosebită, motivată printr-un șir de caracteristici considerate esențiale pentru funcționarea abrevierilor: uzul restrâns în limba literară, în anumite stiluri de limbă, incapacitatea extinderii semantice etc.

O analiză mai atentă demonstrează însă că abrevierile își justifică încadrarea în lexic nu doar prin funcția lor denominativ-referențială, ci și prin valoarea lor stilistică. Analizând exemple selectate din diferite izvoare (literatură artistică, mass-media, lucrări lexicografice), atestăm unele situații în care abrevierile depășesc funcția nominativă sau comunicativă, realizată prin denotații, autorii apelând la conotațiile acestora, adică la accepțiile semantice speciale, la sensurile derivate, individuale, simbolice. Fiind utilizate în scopuri stilistice, abrevierile pot exprima diverse conotații. Acestea sunt evidențiate într-un anumit context lingval și / sau situațional.

Abrevierile au apărut odată cu scrisul, deși există multe afirmații conform cărora acestea și-au făcut apariția chiar înaintea scrisului, dovadă fiind semnele ideografice, hieroglifile care s-au păstrat până astăzi.

Abrevierile apar în antichitatea greco-latină, există foarte multe enciclopedii sau tratate de drept ce includ abrevieri care se referă la viața politică, relațiile sociale, viața religioasă de la acea vreme. Câteva exemple de abrevieri latinești:

- a) prenume: **A.** = *Aulus*, **C.** = *Caius*, **L.** = *Lucius*, **P.** = *Publius*, **Q.** = *Quintus*, **Ser.** = *Sextus*;
- b) abrevieri folosite în viața publică și militară pentru adresare sau referire: **P.C.** = *patres conscripti* „onorați senatori”, **F.R.** = *Forum Romanum* „Forul Roman”, **P.R.** = *populus romanus* „poporul roman”, **S.P.Q.R.** = *Senatus populusque Romanus* „Senatul și poporul din Roma”, **Imp** = *Imperator* „Împărat”.
- c) formule de salut în scrisori: **S.d** = *salutem dicit* „te salută”, **S.P.D.** = *salutem plurimam dicit* „te salută din inimă”, **P.S.** = *plurimam salutem* „cu foarte multe salutări”, **S.V.B.E.E.(Q.)V.** = *si vales bene est, ego (quidem) valeo* „dacă ești sănătos, e bine, eu sunt bine”.
- d) formule de inscripții pe pietre funerare: **E.M.V.** = *eregiare memoriae vir* „bărbat de ilustră amintire”, **O.T.B.Q.** = *ossua tua bene quiescant* „oasele tale să se odihnească în pace”, **S.T.T.L.** = *sit tibi terra levis* „să-ți fie țărâna ușoară”.
- e) formule din domeniul juridic: **H.E.T.** = *heredes ex testamento* „moștenitori testamentari”, **H.N.S.** = *heredem non sequitur* „nu revine moștenitorului”.
- f) formule din viața religioasă: **S.S.** = *Sanctissimus* „Preasfântul”, **D.O.M.** = *Deo Optimo Maximo* „preabunul și marele zeu”.

Există și mai multe păreri cu privire la apariția abrevierilor, de exemplu, câțiva lingviști consideră că fenomenul de abreviere este unul nou și a apărut în secolul al XIX-lea.

Dar, dacă luăm în considerare abrevierile în sine, indiferent care este forma lor, observăm faptul că acestea datează cu mult înaintea jumătății secolului al XIX-lea, și anume, ele ar fi apărut odată cu scrierea alfabetului. Există o periodizare a manifestării abrevierilor și anume: epoca veche, modernă și contemporană.

Astăzi mă voi axa pe dinamica abrevierilor din epoca contemporană, pe marginea aspectului de dificultate privind scrierea și pronunțarea abrevierilor.

Deși despre abrevierea unor cuvinte sau îmbinări de cuvinte s-au scris până în prezent mai multe materiale, problema merită totuși să fie pusă în discuție, deoarece diverse aspecte de ordin practic, mai puțin cunoscute, privind ortografia, ortoepia și decodarea lor corespunzătoare au rămas încă nesoluționate. După cum constată cercetătoarea Silvia Pitiriciu, *problema folosirii abrevierilor sub diverse aspecte (grafic, fonetic, gramatical și semantic) rămâne încă nerezolvată, punând adesea în dificultate pe cei care le utilizează sau intră în contact cu ele.* [3, p. 15] În limba scrisă există numeroase inadvertențe date de numărul literelor care constituie expresia grafică a abrevierii, scrierea cu literă majusculă sau minusculă, cu sau fără punct, cratimă sau diverse semne grafice, atribuirea unui gen siglelor substantive proprii, determinarea cu ajutorul adjectivelor, acordul cu verbul predicat etc.

Trebuie menționat că, deși sunt asemănătoare prin natura lor lexicală cu cuvintele curente din vocabular, abrevierile formate din inițiale sunt totuși unități specifice, deoarece caracterul lor de semn este, într-o anumită măsură, diferit de cel al unității lexicale obișnuite. Ele sunt semne motivate prin existența unității nominative primitive (primare, de bază), apropiindu-se într-o oarecare măsură de semnele convenționale; ele fixează de cele mai multe ori un raport univoc între semnificant și semnificat; provoacă schimbări în planul expresiei nominative primare, comprimând-o, pe când planul conținutului rămâne nemodificat.

Astfel, se scriu integral cu litere mari abrevierile formate din inițialele cuvintelor – ca exemplu pot servi o serie de abrevieri cu circulație internațională, cum ar fi UNESCO (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization), CV (curriculum vitae), VIP (very important person). În unele cazuri, prin tradiție, după fiecare literă se pune punct, de ex., N.B. (nota bene), O.K. (all correct), P.S. (post-scriptum), S.O.S. (Save our souls – Salvați sufletele noastre), dar tendința actuală este de a scrie fără punct – UE (Uniunea Europeană), ONU (Organizația Națiunilor Unite).

Cu literă mică și fără punct se scriu abrevierile unităților de măsură pentru lungime și greutate, ca simboluri utilizate în plan internațional – mm, cm, km, m, kg, g, mg. O serie de simboluri devenite internaționale sunt, de fapt, niște litere modificate, folosite foarte frecvent în scris: € (euro), £ (liră), \$ (dolar), © (copyright – dreptul de autor), ® (marcă înregistrată), @ (a rond, coadă de maimuță (fam.) – în adresele electronice).

Cu literă mică și cu punct se scriu abrevierile constituite din una sau mai multe litere din partea inițială a cuvântului – str. (stradă), sec. (secol), p., pag. (pagină) etc. (et caetera – și altele), a.c. (anul curent), tot așa se abreviază pronumele de politețe dumnevoastră – dv. și dvs., ortografiat și cu majusculă – Dv., Dvs., pentru exprimarea reverenței. Se scriu fără punct abrevierile care păstrează litera finală a cuvântului – dna, dnei (doamna, doamnei), dl (domnul), dlui (domnului) și dlor (domnilor), acestea, de asemenea, pot fi scrise și cu literă mare. Sunt frecvent folosite abrevieri pentru titlurile academice – academician – acad., și universitare – profesor, conferențiar, doctor – prof., conf., dr., ultima abreviere – dr. se scrie cu punct prin tradiție. Este de menționat că aceste titluri nu apar cu forma de feminin. Mai nou, se abreviază și doctorand/doctorandă – drd., nu a întârziat să apară și abrevierea pentru masterand / masterandă – mrd. Unii autori, din exces de zel, formează

chiar și femininul pentru ultimele abrevieri – drd. - drdă, mrd. – mrdă, așa încât pro-gramul unei conferințe, încărcată de drde și mrde poate stârni destul haz. Prin urmare, și abrevierile trebuie folosite cu discernământ.

Distinsa savantă Irina Condrea susține că asimilarea în limba română a anumi-tor tipuri de abrevieri, ca, de altfel, și a altor formații neologice, este un fenomen cu numeroase aspecte contradictorii și fluctuante. Cauzele acestui proces sunt de natu-ră obiectivă (caracterul recent al acestor unități lexicale, circulația lor limitată în registrul cult al limbii sau în cadrul unor limbaje specializate, imprecizia sau absența indicațiilor din lucrările normative) și subiectivă (graba sau neglijența în redare, comoditatea utilizatorilor).

Din acest motiv și drept urmare a pătrunderii masive în lexicul românesc a abrevierilor fie prin creații interne cu sau fără model, fie prin împrumuturi, cu rolul realizării economiei în limbă sub toate aspectele ei și de a fi practice în modul uzual, cunoașterea abrevierilor utilizate în spațiul comunitar devine imperativă.

Constituindu-se în clase lexico-categoriale aparte, abrevierile, la o altă etapă, se încadrează în sistemul morfologic al limbii, căpătând categorii gramaticale de gen, număr, caz, determinare: plafar – plafare – plafarelor, ozene – ozeneuri – ozeneurilor, ONG – ONG-ul – ONG-urilor, un TIR, pasagerii unui TIR. Genul abrevierilor este indicat în context prin anumite mărci flexionare: articolul nehotărât (un VIP, un CD), articolul hotărât (CV-ul, CD-ul), diverși determinanți (UE lărgită, OK dubios, CV consistent, CV solid) sau prin asociere cu genul primului substantiv din formația lexicală sursă (alianță, uniune, serviciu, universitate): UE extinsă numără 25 membri; NATO prezintă în Irak; CNN – expulzat din Bagdad; ASEM este pregătită pentru noul an de studii.

Încadrându-se în tiparele morfo-sintactice ale românei actuale (utilizare inva-riabilă, tipar analitic de actualizare, flexiune sintetică realizată cu ajutorul flective-lor), abrevierile își consolidează poziția specifică în sistemul lexical al limbii.

Este necesar ca la crearea abrevierilor să fie folosite toate sursele derivate de care dispune limba, iar atunci când le punem în circulație trebuie să dăm dovadă de mai multă imaginație și cultură lingvistică. Chiar și la abrevierile eufonice, îndeosebi în textele adresate unui public larg, se recomandă discernământ, prudență și utilizarea lor cu măsură în limitele strictei necesități. Întrebuințarea exagerată are consecințe negative asupra enunțului, existând pericolul de a produce confuzii, de a-l dezorien-ta pe cititor.

Un alt procedeu de obținere a abrevierilor este trunchierea, desemnată prin sin-tagma „scurtare a cuvântului”, este explicată de Iorgu Iordan, în lucrarea sa *Limba română actuală*, prin influența unor împrumuturi din franceză (*cinema, metro, meteo, taxi* – devenite în română *cinema, metrou, meteo, taxi*). În opinia autorului citat, „procedeu, foarte larg răspândit în limba franceză, nu se potrivește deloc cu sistemul nostru lingvistic. De aceea, nu prinde la noi, iar puținele încercări reușite se datorează, în realitate, limbii de origine, de unde ne-au venit [...] amputate gata”. Așadar, cauzele apariției acestor formații sunt avantajul scurtimei și al expresivității, dorința de originalitate și, nu în ultimul rând, influențele străine. Opinia lui Iorgu Iordan este însă contrazisă de existența în limba romană a unor împrumuturi de ori-

gine engleză trunchiate (*baschet*<*basket-ball*; *volei*<*voley-ball*; *blugi*<*blue-jeans*) și, mai ales, de amploarea pe care a luat-o procedeu în cauză în limba actuală.

Trunchierea se manifestă prin detașarea prefixoidelor din compuse de tip „savant” utilizate ca adjective invariabile sau, prin schimbarea categoriei gramaticale, ca substantive. Putem înscrie aici trunchierile cu circulație internațională: *afro*, *disco*, *homo*.

Dintre „creațiile” românești – trunchieri apărute în limba vorbită, putem menționa câteva: *cas(etofon)*, *mag(netofon)*, *secu(ritate)* sau, în argoul adolescenților, *bac*(alaureat), *dirig(a)*(inte), *mate*(matică), *prof*(esor), *nașpa*(rliu).

Trunchierea este un procedeu de tip oral, ea se manifestă cu precădere în limba vorbită (în varianta populară, colocvială sau în argou). Trebuie precizat că, spre deosebire de franceză și engleză, limbi în care argoul cuprinde numeroși termeni trunchiați în scop criptologic (știința care se ocupă cu studiul scrierilor cifrate), româna este relativ săracă în asemenea elemente lexicale, totuși ca argumente pentru extinderea procedurii în româna actuală, Florica Dimitrescu înregistrează o serie de adjective provenite din trunchieri, prezente în limbajul presei și în limba vorbită (*disco* < *discoteca*; *hi-fi* < *high-fidelity*; *tele* < *televiziune*) sau în argoul elevilor (*prof* < *profesor*; *diriga* < *diriginta*; *mag* < *magnetofon*). Celor din urmă li se pot adăuga termeni familiari, înregistrați ulterior în dicționare, ca *bac* < *bacalaureat*; *cas* < *casetofon*; *mate* < *matematica*.

Odată apăruiți în limba vorbită, termenii trunchiați pot pătrunde și în varianta scrisă, îndeosebi în stilul publicistic, cauzele trunchierilor fiind: comoditatea vorbitorilor, economia lingvistică, căutarea expresivității precum și a originalității.

În concluzie, amintim că s-ar fi putut discuta și alte aspecte ale abrevierilor, dar obiectivul nostru a fost actualizarea tematicii acestui fenomen în plină acțiune. Cu toate că are un caracter instabil, inventarul abrevierilor compuse din inițiale sporește neconținut atât prin creații proprii, cât și prin împrumuturi din alte limbi. Ele sunt o realitate de care nu ne putem dispensa, de aceea nu trebuie neglijate. Materialul de fapte examinat a demonstrat că lipsa unei analize aprofundate a tipurilor de abrevieri, a unor norme rigide ortografice și ortoepice implică dificultăți la decodarea lor. Se cuvine să li se acorde locul cuvenit în studiile de lexicologie, să fie fixate în dicționarele explicative și în manuale.

Bibliografie:

1. COTELNIC, Teodor. Observații asupra unor abrevieri în Româna Contemporană. In: *Philologia*. 2013, septembrie – octombrie, p. 122-130
2. PITIRICIU, Silvia. *Abrevierile în limba română*. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 2004. 413 p. ISBN 973-38-0407-X
3. PITIRICIU, Silvia. *Introducere în studiul abrevierilor*, Craiova: Ed. Sitech, 2000. 333 p.
4. CONDREA, Irina. *Abrevieri curente*. [online] [citat 20.02.2020]. Disponibil: <https://www.timpul.md/articol/abrevieri-curente-17620.html>
5. TĂRIȚĂ, Zinaida. Comportamentul flexionar al abrevierilor. [online] [citat 20.02.2020]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3044/3/T%C4%83r%C3%AE%C5%A3%C4%83_Z_abrevieri.pdf

6. TĂRIȚĂ, Zinaida. Conotații contextuale ale abrevierilor. In: *Limba Română*. 2004, nr. 7-8
7. STOICHIȚOIU-ICHIM, Adriana. *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*. București: ALL Educațional, 2001. 158 p.